

שיעור 54 [?] נישואין אזרחיים # 1

נישואין אזרחיים

א. פתיחה [?] סדר הלימוד

נושא נישואין אזרחיים מקפל בתוכו מפגש של כמה נקודות מבט [?] המבט ההלכתי הבוחן מה המעמד ההלכתי של נישואים אלו, המבט הערכי הגותי קיומי באשר למשמעות של קידושין מתוך בחינת המעמד של נישואין שלא כדת משה וישראל, וגם שאלות עכשוויות וציבוריות באשר לשאלה האם לאפשר הנהגת מסלול של נישואין אזרחיים במדינת ישראל, שאלה המשיקה לשאלת מעמד יהדותם של חלק מהעולים מחבר העמים והפולמוס הציבורי אודות "ברית הזוגיות".

נפתח את הלימוד בשאלת המעמד ההלכתי ובמבט הערכי, ובחצי שני של שבוע הבא נקדיש זמן להתבוננות ב"ברית הזוגיות", כולל קריאה של מאמרי עמדה בנדון ודיון פנימי שלנו.

באשר לסדרי הלימוד [?] היות והדיון אינו תיאורטי אלא זה כבר דורות מדובר בשאלה ציבורית, יש הרבה דיונים בספרות השו"ת. כבר אתמול, פתחתם את לימוד הנושא בעיון בתשובת הריב"ש על נישואי אנוסים, ועוד היד נטויה לעיין בתשובות של גדולי המשיבים במאה העשרים. אני מציע שהלימוד יעשה בזיקה למשיבים, וזו הזדמנות להעמקת יכולת הלימוד שלנו בספרות השו"ת.

כדאי לתת את הדעת בלימוד התשובות:

1. להגדרת השאלה וליחס של המשיב אל התוצאה הרצויה בשאלה הנתונה (האם זו שאלה פרטית או ציבורית? האם רצוי להכיר בנישואין אזרחיים או שמא עדיף שלא להכיר? ממה מוטרדים [?] מחוסר הכרה באישות או משאלת הצורך בגט במידה ומחליטים לפרק את החבילה? האם מוטרדים ממזרות אפשרית? מעגינות?)
2. בזיקה לקודם [?] מהו הרקע לדיון? מי העלה אותו? מהי המציאות החברתית בה פועל המשיב?
3. מהם המקורות והסוגיות הנדונות בתשובה? האם כל המשיבים דנים באותם מקורות ונבדלים ביחס לשאלה או בפרשנות המקורות או האם יש מי שדן במקורות שאחרים לא דנו בהם?

כבר מתשובת הריב"ש יכולתם לראות שמרכז כובד של הדיון הוא סביב הכלל "אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות". למרות שאני מציע למקד את הדיון בתשובות, אני בכל זאת מציע שנעיין בכוחות עצמנו בנושא זה, ולכן נותן מקורות יסוד בנדון, ולאחר מכן נתמקד בלימוד שו"ת.

ב. אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות

1. סוגיות בהן מופיע המונח:

- גיטין פ"א, המשנה השניה "המגרש את אשתו" ובגמרא שעליה עד "ואליבא דרבי יוחנן".

- יבמות קז. המשנה ובגמרא שעליה עד "קלא דאישות".

- כתובות עב: המשנה, ובגמרא "איתמר קידשה על תנאי" עד "צריכא" (להרחבה [?](#) מומלץ לעיין בתוספות על הסוגיה).

2. המושג "בעילת זנות" במשנה ובעוד סוגיות:

- משנה כתובות פ"ה מ"א.

- בסוגיות של "אפקעינהו" [?](#) ראו כתובות ג. ובמקבילות.

- היזכרו בלימודנו על איסור "אל תחלל את בתך להזנותה". האם ההגדרה דומה?

3. לרקע הדיון עיינו גם בתוספתא קידושין פ"א ה"ג.

4. פולמוס אדיר התעורר על המונח אאעבב"ז סביב פרשיית בוסתנאי.

- לרקע על הפרשייה [?](#) אצרף סיכום קצר של אברהם גרוסמן בספרו על ראשות הגולה וכן צילום של עיקר התשובות של גאונים בנדון.

- להרחבה [?](#) רי"ף ליבמות ה"ע"א ברב אלפס, מ"הא דתנן".

- רמב"ם גירושין י: יז-יט; אישות יא: ו, ז: כג.

5. על מעמד נישואי אנוסים [?](#) שו"ת הריב"ש סימן ו'.

6. על נישואים אזרחיים יש תשובות רבות. המלצה לעיקריות:

- **דבר אברהם ח"ג סימן כט**

- צפנת פענח דווינסק תר"ץ ס' א [?](#) ד (תמצית דבריו מסוכס בדבר אברהם)

- היכל יצחק אבן העזר חלק ב' סימנים כט-לב.

- משפטי עוזיאל חלק אבן העזר סימן נט.